

**Martina Piko**

## ZABLATNIKOV DAN 1998: POSVET O ETNOLOGIJI V VZGOJNEM PROCESU

Slovenski narodopisni inštitut Urban Jarnik v Celovcu vsako leto prireja Zablatnikov dan. Prireja ga ob dnevu smrti pobudnika etnološkega raziskovanja pri Krščanski kulturni zvezi in prvega znanstvenega vodje Slovenskega narodopisnega inštituta Urban Jarnik dr. Pavleta Zablatnika (1912-1993). Zablatnikov dan je strokovno srečanje, ki je namenjeno različnim aktualnim vprašanjem v etnologiji. Ob peti obletnici smrti, leta 1998, smo se želeli spomniti narodopisca dr. Pavleta Zablatnika s posvetom o možnostih uporabe etnoloških raziskav v šoli in pri izvenšolskem delu z mladino. Zato smo organizirali izobraževalni seminar za učitelje, predstavnike društev ter voditelje otroških in mladinskih skupin na temo Etnologija v vzgojnem procesu.

Idejo za omenjeno temo smo dobili pri dr. Mariji Makarovič, ki je opozorila na akcijo Slovenskega etnološkega društva Etnologija v osnovni šoli, namenjeno seznanjanju, dopolnjevanju ter sistematičnemu poglobljanju etnoloških znanj osnovnošolskih učiteljev. V program Zablatnikovega dneva smo tako vključili predavanja o različnih etnoloških temah. Predavateljci so nakazali tudi možnosti njihove uporabe pri pouku in delu z mladino sploh. Sklop dopoldanskih predavanj je začel univerzitetni profesor arhitekt dr. **Peter Fister**, ki se pri svojem raziskovalnem delu posveča tudi arhitekturni podobi Koroške. Predstavil je dosedanje raziskave in njihove cilje ter spregovoril o možnostih in potrebi vključevanja teh raziskav v vzgojno delo. Umetnostna zgodovinarica **Breda Vilhar**, ki se je v svojih raziskavah posvetila tudi pomembni umetnostni dediščini na Koroškem, tj. freskam, je v prispevku "*Umetnostna dediščina otrokovega okolja*" razmišljala o uvajanju otrok v doživljanje in razumevanje umetnosti. Menila je, da je treba izhajati iz otrokovega neposrednega okolja in umetnostno-zgodovinske dediščine njegovega domačega kraja, otroke pa bi bilo treba spodbujati predvsem h "gledanju s srcem". Ta način gledanja je predavateljica predstavila z nekaj primeri doživljanja koroških kulturnih spomenikov. Za boljše podoživljanje umetnostne dediščine "in situ" in predstavljene na občasnih ali stalnih razstavah je po njenem mnenju nujna predpriprava v razredu v obliki projektnega učnega dela.

Etnologinja dr. **Marija Makarovič** je v prispevku z naslovom "*Govorica oblačilne kulture v slovenskem kmečkem okolju na Koroškem*" skušala ovreči stereotipe o noši kot neke vrste uniformi. Vsak posameznik izraža in oblikuje svoj stil oblačenja, svojo govorico obleke. Sistem oblačilnih znakov je vsekakor mnogostranski ter različen po vsebini in obliki. Naloga učiteljev naj bi bila tudi, da razblinijo "stereotipne in mitske" predstave o noši. Slavistka in etnologinja **Uši Sereinig** je v okviru teme "*Otroške igre in njihove vrednote za odrasčajočega otroka*" predstavila projekt zbiranja otroških iger koroških Slovencev in poudarila, da so te lahko tudi pomemben dokument, ki izraža jezikovno situacijo koroških Slovencev. V besedi in podobi je ponazorila nekatere igre, igrače in nekoč ročno izdelana glasbila.

Dr. **Herta Lausegger**, asistentka na Univerzi v Celovcu, je v prispevku "*Vizualizacija narečja v šoli*" predstavila projekt videodokumentacije koroških narečij. V prispevku se je

predavateljica dotaknila vprašanja, kako s primerno izbiro vsebin in s pomočjo avdiovizualne dokumentacije ozavestiti šolsko mladino z etnološko-kulturološkimi temami. Opozorila je na dejstvo, da so za videodokumentacijo koroških narečij odlični pripovedovalci in informatorji lahko tudi otroci.

Podpisana sem spregovorila o izpovednosti in jezikovni podobi koroških pravljic in pripovedk. V prispevku sem predstavila različne vrste pripovednega izročila in načine, kako lahko otroci mimo raznih literarno-teoretičnih definicij razumejo obe osnovni skupini pripovedništva, tj. pravljico in pripovedko. Nakazala sem, kako lahko različne pripovedi otroka spodbujajo k opazovanju in razmišljanju, pa tudi k pripovedovanju. Pripovedi so dragocene tudi za učenje jezika, pri čemer je zelo pomembna dobro premišljena rešitev problema zapisovanja pripovednega izročila.

**Ljako Milisavljevič**, zbiralec ljudskih pesmi iz Roža in Zilje, je v svojem prispevku predstavil projekt zbiranja koroških kolednic. S tonskimi primeri je predstavil novoletne, trikraljevske, svečniške, jurjevske in florjanovske kolednice koroških Slovencev. Poleg tega je nakazal razne oblike koledovanja na Koroškem in opozoril tudi na nekatere spremembe pri koledovanju, predvsem pri sestavi koledniških skupin. Izvajanje je bilo zanimivo tudi za predstavnike društev, ki si prizadevajo za ohranitev pesemskega izročila v svojih krajih.

Dopoldanski program sta zaključili etnologinja **Polona Sketelj** in učiteljica **Terezija Kapus**, ki sta predstavili, kako lahko poteka sodelovanje med etnologom in učiteljem. V ta namen sta izdelali poseben delovni vzorec za ljudsko šolo v Bilčovsku, ki vsebuje izbor etnoloških vsebin za vključitev v pedagoški proces, opis poteka raziskovalnega dela z učenci v kabinetu in na terenu ter prikaz predstavitev rezultatov raziskav. Učiteljica Terezija Kapus je med drugim spregovorila tudi o etnoloških vsebinah, ki jih predvidevajo dosednji učni načrti za osnovne šole na Koroškem. Med cilji in nameni vključevanja etnologije v šolski pouk so poleg spoznavanja domačega kraja tudi spoznavanje raziskovalnega in pospeševanje skupinskega dela, povezovanje šole s krajem ter povezovanje učencev eno- in dvojezičnih razredov.

Popoldanski program je oblikoval etnomuzikolog **Bertej Logar**, ki je predstavil obširen projekt z naslovom "*Slovenska ljudska pesem na Koroškem*". Pripravil ga je za učitelje, sestavljen pa je bil iz treh delov: prvi je obsegal zgodovinski pregled zbiranja in zapisovanja ljudskih pesmi in plesov na Koroškem z ustreznimi tonskimi primeri, v drugem je sledil "praktični del", tj. petje v živo s Pevsko instrumentalno skupino Žvabek in izvedbe ljudskih pesmi dveh ljudskih pevke ge. Ide Schlatte in ge. Milke Lutnik iz Žvabeka. Ob koncu je avtor izvajanja spregovoril še o simbolih in prispodobah v koroški ljudski pesmi.

Z Zablatnikovim dnevom 1998 smo pri Slovenskem narodopisnem inštitutu Urban Jarnik storili pomemben korak k posredovanju etnoloških raziskav širšemu krogu učiteljev in predstavnikov društev na Koroškem. Upamo, da se bo sodelovanje med etnologi, učitelji in kulturnimi delavci nadaljevalo in utrjevalo.

